

PM angående reglering av fisket av gädda inom åländskt vatten

Bakgrund

Gäddan har alltid varit en viktig fisk för Åland. Enligt den statistik som fiskeribrån besitter kan man konstatera att det yrkesmässiga fiskets gäddfångster från 1966 fram till 1976 pendlade mellan 200 och 300 ton. Från och med 1977 och framåt har gäddfångsterna stadigt minskat till dagens ca 20 ton. En nedgång med ca 90 %.

Samtidigt har den åländska turismen genomgått en kraftig utveckling, däribland fisketurismen. Hur stora fångster det rör sig om inom fisketurismen finns det inte uppgifter om men tillsammans med det oövervakade husbehovsfisket kan man anta att dessa fångster kan vara upp till lika stora som det yrkesmässiga fisket eller till och med mera.

Trots den ökade mängden fritidsmässigt fångad gädda är det dock ett faktum att mängden upptagen gädda minskat kraftigt under de senaste 35 åren.

Någon direkt enskild orsak till den kraftiga nedgången är omöjlig att ange. Under åren har man spekulerat i orsaker som försämrade lekbetaingelser till följd av försämrad vattenkvalitet till olika typer av brister såsom tiaminbrist, i likhet med laxartade fiskar, och vitaminbrist av olika slag. Man har även spekulerat i en ökad predation på gäddrom och -yngel från främst ett ökat spiggbestånd samt bristen på föda för de nykläckta gäddynglen.

En naturlig förklaring till de minskade fångsterna inom det yrkesmässiga fisket hittar man ändå delvis i gäddans ändrade anseende som matfisk hos konsumenterna. Förutom att gäddan blivit utkonkurrerad av många av våra andra inhemska fiskar med högre anseende har samhällets utveckling sedan 1960-talet medfört en allt större konkurrens av importerade fiskarter.

I dag är det endast inom ett område där gäddan som fisk kan hävda sin plats som ohotad favorit och det är som bytesfisk inom sportfisket, och då speciellt på Åland.

Eftersom det inte finns någon egentlig forskning eller uppföljning av gäddbestånden är det inte möjligt för fiskeribrån att, varken från provfiskeresultat eller från fångster i yrkesfisket, säga om Åland, i nuläge, har ett starkt eller svagt gäddbestånd. Mängden gädda som fångas i provfisket är allt för liten för att kunna dra några slutsatser och inom yrkesfisket är den s.k. ansträngningen allt för varierande och osäker.

Faktorer som påverkar ett fiskbestånd är årsklassernas storlek, fisketrycket och förekomst av rovdjur. Enligt sportfiskeguiden och fritidsfiskare har gäddbeståndet under de senaste åren, med undantag av hösten 2010, varit svagt. Orsaken till det är troligen att årsklasserna under ett antal år under perioden 2002 – 2005 varit svaga. De svaga årsklasserna är ett antagande på basen av bekräftade svaga årsklasser av abborre och gös under nämnda period. Alla tre arter leker på våren och årsklassernas storlek påverkas därför på likartade sätt.

Möjligheter och förslag till reglering

Gäddan är en viktig resurs i synnerhet för den sportfiskeinriktade turismen. För de flesta av de åländska sportfiskeguiderna är gäddan målart för största delen av deras verksamhet. Gäddan utgör dock även fortsättningsvis en resurs för det yrkesmässiga fisket och en råvara för den åländska fiskhandeln. Samtidigt är den en viktig bytesfisk i gemene mans rekreativfiske.

Den övergripande målsättningen för fiskeribyråns förvaltning av landskapets fiskevatten och fiskresurser är dels att trygga ett långsiktigt hållbart fiske och dels att skapa optimala verksamhetsförutsättningar för ett rationellt yrkesmässigt fiske såväl som för husbehovsfiske och sportfiske. Eventuella restriktioner bör av rättviseskäl inriktas på alla nyttjandegrupper.

Målsättningen för ett hållbart fiske innebär också att varje individ eller så stor andel som möjligt skall ha möjlighet att föröka sig minst en gång innan den fiskas bort.

Eftersom man inte med säkerhet kan bekräfta gäddbeståndets status är det skäl att vidta åtgärder som på ett bättre sätt möjliggör gäddans nyrekrytering.

Enligt LL om fiske § 38 kan landskapsregeringen, om det för bevarandet av ett fisk- eller kräftbestånd är nödvändigt, för visst vattenområde eller del därav under viss tid:

- förbjuda eller begränsa användningen av eljest tillåtet redskap,
- förordna om ändrade minimimått för redskap,
- förlänga eller införa fredningstider, samt
- fastställa minimimått eller ökade minimimått för olika fiskarter.

Idag är det möjligt att bedriva fiske av gädda året runt och det lagstadgade minimimåttet är 42 cm. En dylik gädda är liten och det är tveksamt om den har hunnit föröka sig. Det är även sannolikt att gäddbeståndet är känsligt för svaga årsklasser och därmed är det viktigt att alla individer skall kunna föröka sig åtminstone en gång.

Storleksmässigt kan man omräkna gäddans längd till vikt så att en 40 cm lång gäddas vikt är ca 420 g medan en 42 cm lång gädda väger ca 480 g. Om gäddan tillåts bli 45 cm ökar vikten till 600 g medan en 50 cm lång gäddas vikt beräknas vara ca 815 g. Uppnår gäddan 55 cm beräknas den kunna väga nästan 1 100 g.

Resultat som fiskeribyrån kommit fram till i samband med projektet om "catch and release" visar att gäddan har en årlig tillväxt om 5-10 cm. Samtidigt finns det forskningsresultat som visar att dödligheten för rom från större (=äldre) gäddor är större medan det även finns resultat som säger att yngel av rom från större individer har bättre överlevnad.

För att trygga gäddstammen på Åland förslår fiskeribyrån att:

- **minimimåttet på gädda höjs till 55 cm.**
 - o Denna åtgärd strävar primärt till att säkerställa att alla individer ges möjlighet att reproducera sig minst en gång, kanske två.
 - o Sekundärt kan man räkna tillgodo två års viktillväxt vilket ger en bättre ekonomisk avkastning per individ och även gynnar fiskhandeln.
- **det inom det på gädda inriktade handredskapsfisket införs förbud mot hullingförsedda krokar.**
 - o Åtgärden strävar till att förbättra hanteringen av gädda vid "catch and release" för att på så vis öka överlevnaden.
 - o I och med en förhöjning av det lagstadgade minimimåttet ökar även mängden gädda som automatiskt skall återutsättas.
 - o Vid införande av ett hullingförbud bör man dock beakta redskapshandelns förutsättningar att förnya sitt lager, varför det bör finnas en övergångsperiod på 2 år.

Fiskeribyråns uppfattning är att gäddbeståndet runt Åland utgör ett och samma bestånd och att utvecklingen, med vissa variationer, varit den samma över hela Åland. Därför bör regleringsåtgärderna omfatta hela Åland.

Eftersom vår fisket utgör en mycket viktig del av den åländska fisketurismen avstår fiskeribyran från att i det här skedet föreslå fredning av gäddan i lektid men poängterar att det i framtiden bör finnas beredskap även till detta. Genom dessa åtgärder anser fiskeribyran att man vidtar de åtgärder som, för tillfället, behövs för gäddstammens utveckling. Fiskeribyran anser även att det, om dessa åtgärder vidtas, inte finns behov för andra regionala minimimått och uppmanar således alla vattenägare och förvaltare att följa förslaget för att få ett enhetligt regelverk för hela Åland.

Fiskeribyran föreslår att landskapsregeringen fattar beslut om ovan angivna restriktioner för fisket av gädda under åren 2011-2015 och i enlighet med tidigare nämnda övergångsperiod beträffande kravet på hullingfria krokar fr.o.m. 2013. Beslutet bör publiceras genom kungörelse, på landskapets webbsidor samt meddelas till kännedom till branschorganisationen, landskapets fiskuppköpare, berörda fiskare till den del dessa är kända samt polis och gränsbevakning.

Mariehamn den 20 december 2010

Tom Karlsson
Fiskerikonsulent

Kaj Ådjers
Fiskeribiolog